

Антимонопольний комітет України

Модуль 3: Допустима державна допомога

Заборона державної допомоги

Відповідно до статті 2 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі - Закон) державна допомога є недопустимою для конкуренції, якщо інше не встановлено цим Законом.

«Автоматично» допустима державна допомога

**державна допомога є допустимою,
якщо надається з метою**

**забезпечення споживачів
соціально важливими
товарами, за умови, що така
допомога не є
дискримінаційною стосовно
місця походження товарів**

**відшкодування шкоди особам,
постраждалим внаслідок
надзвичайних ситуацій
техногенного чи природного
характеру, згідно із законом**

Допустима державна допомога

Державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для таких цілей:

сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим

виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру

сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України

підтримки та збереження національної культурної спадщини, якщо вплив такої державної допомоги на конкуренцію є неістотним

Державна допомога, що може бути визнана допустимою

Закон України
«Про державну
допомогу
суб'єктам
господарювання»
Стаття 6

Державна
допомога,
може бути
визнана
допустимою,
якщо
надається
для цілей,
визначених
частиною
першою
статті 6

Кабінетом Міністрів визначаються критерії оцінки
допустимості окремих категорій державної допомоги

Допомога для забезпечення розвитку регіонів і
підтримки малого та середнього підприємництва

Допомога на професійну підготовку працівників

Допомога на працевлаштування окремих категорій
працівників та створення нових робочих місць

Допомога на відновлення платоспроможності та
реструктуризацію

Допомога на захист навколишнього природного
середовища

Допомога на проведення наукових досліджень,
технічний розвиток та інноваційну діяльність

Допомога на підтримку окремих галузей
економіки

Допомога для забезпечення розвитку регіонів та підтримка середнього та малого підприємництва

Критерії оцінки допустимості затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2018 року № 57

Мета і форми державної допомоги	→	забезпечення сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, створення сприятливих умов для розвитку середнього та малого підприємництва, стимулювання їх інвестиційної та інноваційної активності, сприяння діяльності щодо реалізації вироблених ними товарів (робіт, послуг), забезпечення зайнятості населення. Державна допомога надається у будь-якій формі
Категорії отримувачів	→	для забезпечення розвитку регіонів належать суб'єкти господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі. для підтримки середнього та малого підприємництва належать суб'єкти середнього та малого підприємництва, що провадять діяльність у будь-якій галузі.
Витрати, що можуть бути відшкодовані	→ →	реалізація інвестиційних проектів, створення нових робочих місць; на оренду землі та будівель; витрати, пов'язаних з придбанням орендованого майна; заробітна плата у зв'язку із створенням отримувачем державної допомоги нових робочих місць; лише для МСП: провадження основного виду діяльності суб'єкта господарювання; надання консультаційних послуг; проведення підготовчих досліджень; участь у торгових ярмарках; підтримку новостворених суб'єктів малого підприємництва
Максимальний розмір державної допомоги	→	для суб'єктів великого підприємництва — до 50 відсотків сукупного розміру витрат, передбачених для забезпечення розвитку регіонів; для суб'єктів середнього підприємництва — до 60 відсотків таких витрат; для суб'єктів малого підприємництва — до 70 відсотків таких витрат.
Умови та спосіб розрахунку розміру		З урахуванням податків та інших зборів, враховується сукупний розмір державної допомоги на відшкодування витрат на професійну підготовку, яку отримує суб'єкт

Основні категорії “горизонтальної” державної допомоги, що може бути допустимою.

Допомога на захист навколишнього природного середовища

Нормативно-правове регулювання оцінки допустимості державної допомоги на захист навколишнього природного середовища

- стаття 267 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони;
- стаття 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- план заходів щодо проведення інституційної реформи у сфері моніторингу та контролю державної допомоги суб'єктам господарювання та реалізації положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.03.2013 № 102.

Обґрунтування необхідності прийняття акту щодо оцінки допустимості державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища для конкуренції

Правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції встановлено, встановленні Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», який спрямовано на:

- забезпечення захисту та розвитку конкуренції;
- підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги;
- дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.

Наразі відсутній нормативно-правовий акт, який регулює визначення критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища.

Існує потреба визначення критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища на підзаконному рівні (актом Кабінету Міністрів України).

Проект постанови КМУ «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища»

Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання, застосовуються Уповноваженим органом з питань державної допомоги **для здійснення оцінки допустимості чинної та нової державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища та прийняття рішення щодо визнання такої державної допомоги допустимою для конкуренції.**

Заходи з охорони навколишнього природного середовища оцінка яких буде здійснюватись відповідно до Проекту постанови КМУ:

- ✓ застосування нових екологічних стандартів;
- ✓ завчасна адаптація до нових екологічних стандартів;
- ✓ проведення екологічних досліджень;
- ✓ охорона земель і відновлення родючості ґрунту;
- ✓ сприяння виробництву енергії з відновлюваних джерел;
- ✓ підвищення енергоефективності;
- ✓ поводження з відходами;
- ✓ скорочення викидів антропогенних парникових газів;
- ✓ будівництво або переоснащення об'єктів енергетичної інфраструктури;
- ✓ зміна місця фактичного ведення діяльності

Обмеження надання державної допомоги на охорону навколишнього середовища

Державна допомога на охорону навколишнього природного середовища **не надається** суб'єктам господарювання:

- ☹ яких визнано банкрутами;
- ☹ стосовно яких порушено справу про банкрутство;
- ☹ які перебувають на стадії ліквідації;
- ☹ які мають прострочену заборгованість перед бюджетом;
- ☹ які визнають свою неспроможність своєчасно виконати зобов'язання перед кредиторами через незадовільний стан фінансово-господарської діяльності.

Розмір витрат суб'єкта господарювання під час реалізації заходів з охорони навколишнього середовища, які покриваються державною допомогою не повинен перевищувати максимальний розмір, встановлений Критеріями.

Антимонопольний комітет України

Модуль 3: Допустима державна допомога

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Дія Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.

Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Послуги, що становлять загальний економічний інтерес - послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.

Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги від 20 березня 2018 р. Київ № 3-рр/дд щодо послуг, які становлять загальний економічний інтерес.

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 420 «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний інтерес»

**Послуги у сфері функціонування
ринку електричної енергії**

**Послуги у сфері функціонування
ринку природного газу**

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Послуги, що становлять загальний економічний інтерес

пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян

не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Угода про асоціацію України та ЄС

«послуги, що становлять загальний економічний інтерес» визначає економічну діяльність, яку органи державної влади визначають як таку, що має особливу важливість для громадян і яка не могла б здійснюватися (або здійснювалася б за інших умов) у разі відсутності державного втручання. Ця діяльність має особливі характеристики порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності.

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Стаття 264 Угоди про асоціацію України та ЄС

Сторони домовились, що вони застосовуватимуть положення Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

На рівні Європейського Союзу немає нормативно-правового акта, яким би було закріплено чіткий перелік ПЗЕІ. Однак можна навести приклади сфер, що перелічені у Рамковому Керівництві для послуг загального інтересу у Європі від 20.12.2011, в яких можуть бути визначені ПЗЕІ.

поштові послуги

громадський транспорт

енергетичний сектор

електронні комунікації

будівництво інфраструктури, пов'язаної з наданням суспільних послуг

побутові відходи, охорона здоров'я тощо

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

Надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, не становить державну допомогу суб'єктам господарювання, якщо кумулятивно задовольняються чотири критерії

суб'єкт господарювання, що отримус компенсацію, повинен фактично виконувати зобов'язання щодо надання таких послуг, а послуги повинні бути чітко визначені

методика, за якою розраховується розмір компенсації, повинна бути визначена заздалегідь об'єктивним та прозорим способом, з метою уникнення надання суб'єкту господарювання економічних переваг порівняно з конкуруючими суб'єктами

компенсація не повинна перевищувати розмір, необхідний для покриття усіх або частини витрат, понесених внаслідок виконання зобов'язань з надання послуг, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку за виконання таких послуг

у випадку якщо суб'єкт господарювання, який надає послуги, обирається не шляхом проведення конкурентної процедури публічних закупівель, яка б дозволила обрати пропозицію з найнижчою ціною за надання таких послуг, тоді рівень компенсації визначається, ґрунтуючись на аналізі витрат, які є типовими для суб'єкта господарювання, який зміг би надавати такі послуги, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС ЕЛЕМЕНТ 1

Суб'єкт господарювання, який отримує компенсацію, фактично виконує зобов'язання щодо надання ПЗЕІ та такі послуги чітко визначені. Покладення зобов'язання з надання ПЗЕІ повинне бути виражене актом, який залежно від особливостей законодавства держави-члена, може мати законодавчий або регуляторний характер, або виражатись у формі договору.

зміст і тривалість зобов'язань з надання ПЗЕІ

назва суб'єкта господарювання і, де це необхідно, територія, на яку поширюються його послуги

характер будь-яких виключних або спеціальних прав, які було надано державним органом влади суб'єкту господарювання щодо ПЗЕІ

методику розрахунку компенсації, контролю та перегляду компенсації

механізм для уникнення і повернення надмірної компенсації

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС ЕЛЕМЕНТ 2

Методика, за якою розраховується розмір компенсації, повинна бути визначена заздалегідь об'єктивним та прозорим способом, з метою уникнення надання суб'єкту господарювання економічних переваг порівняно з конкуруючими суб'єктами, не означає, що компенсація повинна вираховуватись відповідно до певної формули, важливим є виключно те, щоб із самого початку було очевидно, яким способом компенсація буде розраховуватись.

якщо обґрунтований прибуток є частиною компенсації, методика розрахунку такого прибутку повинна бути передбачена в акті, який передбачає покладення зобов'язань з надання ПЗЕІ

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС ЕЛЕМЕНТ 3

Компенсація не перевищує розмір, необхідний для покриття витрат, понесених внаслідок виконання зобов'язань з надання ПЗЕІ.

Повідомленням передбачено, що обґрунтований прибуток визначається як норма рентабельності постійного капіталу протягом усього періоду дії договору про надання ПЗЕІ, яку запросив би типовий суб'єкт господарювання з метою прийняття рішення щодо надання ПЗЕІ, протягом визначеного періоду з урахуванням рівня ризику, що визначається залежно від сфери надання таких послуг

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС ЕЛЕМЕНТ 4

Суб'єкт господарювання, який надає ПЗЕІ, обирається або шляхом проведення конкурентної процедури публічних закупівель, або рівень компенсації визначається, ґрунтуючись на аналізі витрат, які є типовими для суб'єкта господарювання, який зміг би надавати такі послуги, з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку.

ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

**Повідомлення Виконавчого комітету
Миколаївської міської ради про нову
державну допомогу комунальному
підприємству «Миколаївелектротранс»**

Підприємство зобов'язане здійснювати перевезення пасажирів тролейбусами і трамваями навіть за умови економічної збитковості, оскільки встановлені державні тарифи на послуги з перевезення пасажирів міським електротранспортом не забезпечують необхідного рівня доходності, а отже, за нормальних ринкових умов такі послуги не могли б надаватися суто на комерційній основі без державної підтримки, яка полягає в компенсації різниці між отриманими доходами підприємства та актуальними витратами, пов'язаними з наданням послуг громадського пасажирського транспорту.

Рішенням від 07.08.2018 № 390-р визнано підтримку такою, що не є державною допомогою відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

НЕЗНАЧНА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Незначна державна допомога - державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року

Відлік трирічного періоду для незначної державної допомоги розпочався з 02.08.2017 – дати набрання чинності Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» у повному обсязі.

До суб'єкта господарювання належить група суб'єктів господарювання, пов'язаних відносинами контролю.

VERY IMPORTANT

НЕЗНАЧНА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Не подаються повідомлення щодо незначної державної допомоги, якщо вона не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією

При підрахунку обсягу незначної державної допомоги, що надається суб'єкту господарювання, необхідно брати до уваги положення статті 4 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», відповідно до якої державна допомога полягає у передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів.

Державна допомога може надаватися у будь-якій формі.

НЕЗНАЧНА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Суб'єкт господарювання, який має намір отримати незначну державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, а також про всю незначну державну допомогу, отриману ним протягом останніх трьох років, її форму та мету.

Рішення про визнання відповідної державної допомоги незначною державною допомогою Антимонопольним комітетом України законодавством не передбачено.
Надавач сам вирішує чи є така державна допомога незначною.

Інформацію щодо незначної державної допомоги подає Комітету надавач такої допомоги відповідно до Порядку 43-рп шляхом щорічного подання інформації, до 01 квітня наступного року.

НЕЗНАЧНА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Рішення Київської міської ради від 21 вересня 2017 року N 46/3053 «Про затвердження Положення про фінансово-кредитну підтримку суб'єктів малого та середнього підприємництва у місті Києві», що є програмою державної допомоги.

Державна допомога надається у формі компенсації 50 відсотків номінальної відсоткової ставки за кредитним договором.

КМДА веде облік інформації щодо державної допомоги, яка надається суб'єктам господарювання – учасникам програми та звітує до АМКУ.

**Програма
фінансово-кредитної підтримки
суб'єктів малого та середнього
підприємництва у м. Києві**

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ

Дія Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур державних закупівель.

Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги від 20 березня 2018 р. Київ № 3-рр/дд щодо послуг, які становлять загальний економічний інтерес.

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ

Національне законодавство не містить єдиного визначення «об'єкт інфраструктури». У той же час аналіз галузевих законодавчих актів дозволив виявити наступне.

Об'єкт інфраструктури означає будь-який об'єкт, який знаходиться в державній чи приватній власності та надає або розподіляє послуги в інтересах населення такі, як водопостачання, каналізація, енергопостачання, постачання палива чи зв'язок (Закон України «Про приєднання України до міжнародної конвенції про боротьбу з бомбовим тероризмом»)

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ДЛЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ

Роз'яснення АМКУ містить перелік об'єктів, які можуть бути віднесені до об'єктів інфраструктури у розумінні пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»